

Митрополит Методий Кусевич - кипарис, който се издига до облаците

Макар че точната година на раждането на този български възрожденец не е уточнена и до днес, старозагорската общественост и Светият синод приемат за достоверна 1838. На 7 октомври 2018 г., 180 години по-късно, градът на липите тържествено отбелязва годишнината на първия старозагорски митрополит. Неговият живот, достоен за велика книга, буди интерес и през XXI век. А в историята на горското дело в България името на митрополит Методий Кусевич е записано сред най-първите „спасители“ на земята България.

Днешното поколение българи едва ли може да си представи, че тази наша малка красива земя посреща зората на своето Освобождение със страшно много безлесни, ерозирани, опорочени склонове на своите планини. И ако не са архивните снимки, запечатали картината на най-страшното в началото на XX в. зло, днес никой не би повярвал, че то е съществувало. Затова сред първите строители на нова България нареждаме с почит името на митрополит Кусевич.

Роден е в Прилеп, светското му име е Тоде Кусев. Учи в местното училище. Като младеж е снажен, силен, буйен и с очи „два възглена“. Много активен участник в ученическите и младежките сбирки, в читалищния и обществен живот на града, е избран за геец в Общината на Прилеп. Борбите на пламенния младеж и работата му сред българите в това време са свързани с противодействие срещу настъпателния гърцизъм. Смята се, че е прототип на образа на Лазар Глаушев от романа на Димитър Талев „Железният светилник“.

През 1871 г. като делегат на Битолската епархия Тоде участва в учредяването на Българската екзархия в Цариград и е избран за неин член. Произнася пред събора възхитено слово в защита на Македонската екзархия, в резултата на което тя е приета в състава на новата, свободна, Българска православна църква. Една година по-късно участва в избора на Антим I за първи български екзарх. Именно по настояване на екзарха Тоде се замонашава под името Методий (Кусевич). Минавайки през архимандритски сан, стига до протосингелския стол на Пловдивската митрополия.

По време на Априлското въстание Кусевич събира информация за зверствата на турския башибозук. Тайно пренася записките до Цариград и ги предава на преподавателя в Робърт колеж г-р Лонг, от когото те попадат в кореспонденцията на в. „Таймс“ Антонио Гален-

Методий Кусевич (1838-1922 г.)

га. Чрез него те достигат до английския парламент, а чрез френския в. „Курие д'Ориант“ - и до Викто Юго. Западът надига мощен глас в защита на поробените български народ. В Цариград Кусевич става председател на Тайния революционен комитет.

По време на Руско-турската война (1877-1878 г.) той е заподозрян от турците, че шпионира в полза на Русия и е принуден да бяга в Свищовско, откъдето наистина предава редовно сведения на руското командване.

След Берлинския конгрес Методий Кусевич не се примирява с неправдите му и след Драган Цанков оглавява в Пловдив Централния комитет и повежда борба за укрепването на българщината в Източна Румелия и за освобождаването на Македония.

Когато екзарх Йосиф се прибира от Цариград в София, той оставя за свой заместник архимандрит Кусевич, който на практика поема кормилото на Българската православна църква.

През 1876 г. Методий Кусевич със стипендия от Троянския манастир заминава в Духовната семинария в Киев, а след това завършва и Духовната академия в Санкт Петербург. Завърнал се в Цариград, става ректор на Българската семинария, която е наричана „вторият Македонски университет“.

През 1894 г. Кусевич е ръкоположен за Велички епископ и е изпратен да управлява Старозагорската епархия, където става митрополит. Тук, в града, където се водели епичните боеве на руските войници и българските опълченци, дали безбройни жертви, митрополитът решава да сътвори неръкоктворен паметник, запечатал това събитие. Предполагатки, че в м. Аязмото над града, известно с лечебния си извор, княз Борис I приема кръщението, решава да създаде лесопарк с негово име. Старозагорското Аязмо по това време е почти безжизнено - южните склонове на Средна гора са голи варовикови скали, без много гървесна растителност, а след Освобождението разрушеният и опожарен от турците град започва да се строи наново, за което са изсечени и последните гървета. Липсва му зеленина.

На 21 юни 1894 г. Методий Кусевич учредява Благотворителния комитет „Св. Йоан Милостивий“, членовете на който започват да пропагандират сред обществеността идеята за залесяване на Аязмото и да събират средства за това дело. На 28 февруари (12 март по нов стил) 1895 г., по случай 25-годишнината от възстановяването на самостоятелността на Българската православна църква, митрополит Кусевич открива първото залесяване с 25 фиданки в подножието на Аязмото. С „приказ“ на кмета на Стара Загора Казмуков следващият ден - 1 март, се обявява за началото на създаването на лесопарка.

Делото започва - освен с фиданки, се залесява и със семена, оставени от чужбина. От тежкия терен, горещото лято и липсата на професионално ръководство в първата година засадените дръвчета започват да съхнат. Митрополитът лично обикаля околностите на хълма да търси извори или течаща вода. Открива извор в м. Кутлуджа, на около 6 км от залесените

обекти, каптира го и прави подготовка за освеждане на водата. Жителите на с. Дъбрава научават и скачат срещу начинанието. След дълги и умели преговори Методий Кусевич урежда да се открие училище в селото, а дъбравачите отстъпват от своите претенции към извора. Дълъг и изпълнен с технически трудности е пътят по довеждането на водата на Аязмото, но накрая се увенчава с успех и с ... чешмата-фонтан. Намерени са и нови извори и е изграден водопровод. „Водното спасение“ укрепва фиданките - днес прекрасни кипариси, ели, кедри, но тази скъпо струваща операция поражда неприятности за митрополита.

Обвинен в неправомерното изразходване на събраните средства, митрополит Кусевич е лишен от Светия синод от административната власт за цели 16 години. Духът му обаче не е сломен. Той продължава своето дело на Аязмото. Когато първите фиданки надигат главички от каменливата почва, населението започва да го подкрепя. Окуражен, първият залесител на Аязмото включва към лесопарка още залесителни обекти - на Ахмак баур (Цар Борис I), Саръбаур (Св. св. Кирил и Методий) и Каирака (Крум Страшний) и още десетина други оголени места.

Върху терени, покрити с що-годе подходяща почва, разжалваният митрополит с неколцина наети работници засява орех, бадем, блазун, липа, явор, клен, габър, ясен, черница и други. Той се обръща за съвети към околийския лесничей на Стара Загора, като го моли да получи писмени указания за залесяване. С учудване днес можем да установим, че тези указания са първообраз на лесокulturните планове, въведени по-късно при залесяването в България.

За производство на фиданки са открити 5 разсадника, в които годишно се произвеждат по 1 млн. броя от най-различни горски дървесни и храстови вида. От тях се изпращат фиданки и за оформяне на пространството около изграждащия се храм-паметник на Шипка, за Скобелевия парк в Плевен, за новооткрития разсадник в Белово.

Пионерно дело на Кусевич е засяването на земеделски култури между залесените редове дръвчета. Окопаването на тези култури на практика е осъществявало отглеждането на фиданките. Тази лесовъдска практика се утвърждава в света под името агролесовъдство през 60-те години на XX век.

Лесопаркът „Аязмото“ става дом на над 200 дървесни и храстови вида, получени като фиданки от района, страната и чужбина. Нещо уникално в залесителната практика! Днес оцелелите са не повече от 150 вида, от които 25 иглолистни, а останалите - широколистни. Посадъчният материал Методий Кусевич получава и от Германия, Гърция, като от манастирите на Халкидическия полуостров са му били изпратени 600 кипариса и 1000 фиданки от прочутия атонски лешник. Получил първите съвети от лесовъди, в по-нататъшната си работа Методий Кусевич сам разработва указания за засаждане и отглеждане на видовете, сред които и овощните, рози и други декоративни храсти. Постава 100 кошера (в местността, която старозагорците после наричат Дядо-Методиевия пчелин). Око на красивия парк хвърля дори цар Фердинанд и предлага на Кусевич да го прехвърли за стопанисване към Двореца, но той не се хваща на въдицата.

Научен от горчивия си опит, митрополитът води отчетност за всеки изразходван лев и в края на живота си, през 1919 г., изпраща до Светия синод рапорт-отчет, с който информира, че от началото на акцията до самия ѝ край е изплатил всички сметки и не дължи нищо на никого.

Скромнен живот води многострадалният митрополит.

Парк „Аязмото“ през 1986 г. - входната арка и паметникът отдясно са построени от гражданите на Стара Загора в знак на признателност към Методий Кусевич

Малка бяла къщичка със стая и антре в центъра на Аязмото е неговият дом. В началото на 1921 г. по случай 50-годишнината на Българската епархия в Народното събрание се провежда Църковно-народен събор. С оваци за председател на събора е избран Методий Кусевич, който е възстановен в правата си и отново е митрополит Старозагорски.

Оправдан, успокоен, възвърнал уважение, той умира в скромния си дом сред лесопарка на 1 ноември 1922 година. Погребан е сред иглолистната гора и върху скромния паметник, потънал в зеленината на прехвърлилите столетие кедри, се четат словата: „Той бе като слънце, светнало над храма на Всевишния. Като огън със смирна в кандилницата, като маслина с плодове и като кипарис, който се издига до облаците“.

Общата площ, върху която работи Методий Кусевич при създаването на парка, е над 500 хектара. Оттогава по склоновете над Стара Загора от лесовъдите са извършени огромни залесявания, в границите на парка са включени нови 360 ха - 60 ха на хълма Аязмото, а останалите 300 ха - на хълма Казлера. „Аязмото“ се превърна в една от най-хубавите опитни бази за проследяване на развитието на залесените видове.

В края на XX и началото на XXI в. лесопаркът „Аязмото“ в Стара Загора - уникалното дело на митрополит Кусевич, започва да понася жестоките удари на нашия преход. Непоправими рани от човешката безпамятност обаче не могат да омаловажат подвига на Методий Кусевич, митрополит Старозагорски.

Светлана ИВАНОВА

„Бургасцвет-90-Танев“ ЕООД

Продава:

- ЗАЛЕСИТЕЛЕН МАТЕРИАЛ, собствено производство
- СЕМЕНИЩНИ ДЪБОВИ ФИДАНКИ:
- ♦ Горскоплодни
- ♦ Медоносни
- ♦ Сертификати

За запитвания относно цени и количества:

e-mail: bscvet_90@mail.bg

тел.: +359 56 841 660; 0898 778870